

Кучерявий А. О. Принципи реалізації технології управління самостійною навчальною діяльністю майбутніх юристів / А. О. Кучерявий // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія “Педагогіка, психологія і соціологія” : збірник наукових праць. – Донецьк, 2014. – Випуск 1 (15). – Ч. 2. – С. 132-136. **(фахове видання)**

ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ САМОСТІЙНОЮ НАВЧАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Дієвим механізмом модернізації сфери управління самостійною навчальною діяльністю майбутніх юристів є впровадження певної технології. Досліджені характеристики й п'ять принципів її реалізації: усвідомлення змісту управлінської діяльності її суб'єктами; забезпечення відповідальності кожного з них; можливості корегування реалізації технології; обов'язкового постійного зв'язку між представниками різних рівней управління; гармонізації управління самостійною роботою студентів з основними заходами з організації навчального процесу у вищій школі.

Ключові слова: *самостійна навчальна діяльність, майбутні юристи, управління, технологія, принципи.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Потреби реформування вищої школи в Україні, зокрема юридичної, постійно обговорюються освітянами. Не підлягає сумніву той факт, що один з векторів перебудови зорієнтований на удосконалення такої підсистеми функціонування вищого закладу освіти, як самостійна навчальна діяльність (СНД) студентів. Водночас навчальні заклади не спроможні швидко здійснити відповідну модернізацію навчального процесу, адже не маючи необхідного наукового підґрунтя, рухаються шляхом удосконалення стану СНД майбутніх фахівців достатньо хаотично. Дієвим

механізмом зазначених перетворень є, на нашу думку, впровадження системи управління СНД майбутніх юристів, яке можливе завдяки реалізації певної управлінської технології. Саме така технологія здатна розв'язати наявну проблему невідповідності потреби вищої школи у забезпеченні високої якості підготовки юриста реальному стану регулювання його самостійної навчальної діяльності. Розв'язання цієї проблеми дозволить впорядкувати та оптимізувати взаємодію адміністративних і педагогічних працівників навчального закладу та студентів, що забезпечить вищу ефективність навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Встановлення принципів упровадження технології управління самостійною навчальною діяльністю майбутніх юристів ґрунтується на визначених низкою науковців змістовних складниках СНД студентів [3-5], вивченні різних аспектів управління нею [1; 2; 6], а також врахуванні при цьому специфіки підготовки юристів [4]. У цих та інших роботах, що стосуються управління СНД студентів, охарактеризовані його окремі функціональні складники. Водночас відсутні дослідження в яких представлена система управління самостійною роботою майбутніх фахівців, а тим більше технологія управління, масштаб якої охоплює весь навчальний заклад.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується зазначена стаття. В роботі розглядаються концептуальні засади впровадження технології управління СНД майбутніх юристів, які й обумовлюються відповідними принципами.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає у встановленні сукупності принципів реалізації технології управління самостійною навчальною діяльністю майбутніх юристів. А відповідні завдання – у визначенні призначення цієї технології з огляду на її необхідність для навчального процесу, характеризуванні очікуваного результату її впровадження та подальшому формулюванні принципів її застосування.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Необхідність застосування технологічного підходу в управлінні самостійною навчальною діяльністю майбутніх юристів обумовлена кількома обставинами. По-перше, як і для будь-якої сфери вищої освіти, підготовці юристів властива розбалансованість і негармонійність аудиторної та самостійної роботи студентів, майже повна відсутність взаємодії між різними управлінцями та викладачами і студентами з питань цієї сфери. Тому певна технологія здатна забезпечити необхідний порядок у організації самостійної роботи як на рівні закладу, так і окремих навчальних дисциплін, а також налагодити потрібну взаємодію між різними суб'єктами навчального процесу. По-друге, існують дві різні форми підготовки юристів: традиційна для цивільних навчальних закладів та традиційна для закладів освіти військового типу. Відповідно є різні умови навчання, проте що студенти, що курсанти опановують один напрям та спеціальність підготовки («Правознавство»), що обумовлює застосування єдиного підходу до визначення для них сукупності навчальних завдань, які вони мають виконати в ході самостійної роботи. В цьому випадку технологія нівелює відмінності в зовнішніх умовах навчання та забезпечує певні гарантії отримання майбутніми юристами якісної освіти. По-третє, підготовці юристів властива певна змістовна невпорядкованість, адже для правознавців відсутній державний стандарт підготовки, що спричиняє відсутність відповідальності за результати навчання студентів з боку різних посадовців ВНЗ. Саме технологія є тим засобом, який здатний встановити відповідальність кожного працівника навчального закладу за результати підготовки правознавців.

Об'єктивна затребуваність технології управління самостійною навчальною діяльністю відбивається на її характеристиках. Зокрема, предметно-цільова характеристика є такою: технологія спрямована на забезпечення впорядкованості, систематичності, професійної зорієнтованості та свідомого характеру самостійної навчальної діяльності майбутнього студента. Суб'єктна характеристика полягає в залученні до процесу управління СНД

студентів представників різних рівнів – ректорату, деканату, кафедри та самих майбутніх фахівців як суб'єктів самоуправління. Функціональною характеристикою технології управління є реалізація на кожному управлінському рівні мотиваційної, конструктивної, організаційної, стимулювальної та контрольної функцій. Саме такі функції обумовлюють зміст управлінської діяльності кожного з її суб'єктів, а також появу зв'язуючих процесів, які об'єднують окремих працівників у єдину систему. До змістовної характеристики технології слід віднести її структурованість: можна виділити блоки управління, які відповідають функціям. Кожний блок являє собою добір модулів управління, які визначають предметну діяльність кожного з його суб'єктів. Ще однією характеристикою є часова, адже технологія управління самостійною навчальною діяльністю студентів має бути прив'язаною до основних подій у навчальному процесі взагалі, які, як правило, повторюються кожного навчального року. З огляду на часові особливості реалізації технології можна виділити, наприклад, етапи нормативної підготовки умов функціонування системи управління самостійною навчальною діяльністю майбутніх юристів, розробки модулів самостійної роботи, виготовлення її методичного забезпечення, активної взаємодії викладачів і студентів та ін. Останньою характеристикою технології управління є шлях її упровадження в навчальний процес ВНЗ. Саме таких шляхів можна виділити три. Першим є нормативний шлях, який характеризується прийняттям у навчальному закладі положення про самостійну навчальну діяльність студентів або іншого подібного документу, розробкою на рівні закладу концепції управління СНД студентів, а на рівні факультетів і кафедр – відповідних програм. Другим є шлях доручень, якому властива ініціатива керівника та послідовна її реалізація на всіх щаблях управління. Третій шлях є змішаним, він містить окремі накази та інші документи, які в якості нормативної бази регулюють певні аспекти управління СНД, а також усні та письмові доручення керівників різних рівнів.

Очікуваний результат впровадження технології управління самостійною навчальною діяльністю полягає в досягненні певного стану її функціонування,

що і обумовить кінцевий результат діяльності всієї системи управління – високу якість підготовки юриста. Цей стан функціонування СНД характеризується вмотивованим ставленням студента до неї, а працівників закладу – до управління самостійною роботою, достатнім рівнем матеріального та навчально-методичного забезпечення СНД майбутніх юристів, наявністю сукупності організаційних, стимулювальних та контрольних заходів, які пов'язують управлінську діяльність суб'єктів відповідної системи та самоуправління СНД студентів тощо.

Не залежно від обраного вищим навчальним закладом шляху, проте з урахуванням зорієнтованості на досягнення певного практичного результату, реалізація технології управління СНД студентів є можливою, якщо вона базується на певних принципах. Першим з них є принцип усвідомлення змісту управлінської діяльності усіма суб'єктами управління. Мова йде про розуміння кожним з представників ректорату, деканату, керівників кафедр, викладачів та студентів як власних функцій та обов'язків, так і функцій та завдань всієї системи управління СНД студентів. У такому разі кожному зі зазначених суб'єктів стає зрозумілою мета його конкретної дії, яка визначається або представниками вищого щабля управління, або ним самим у контексті функціонування системи управління. Ще однією вимогою даного принципу є набуття адміністративними та педагогічними управлінцями в сфері підготовки фахівців галузі права відповідної компетентності. Як відомо, переважну більшість представників цієї категорії працівників складають юристи, які не мають ані управлінської, ані педагогічної освіти.

Другим принципом реалізації технології управління СНД майбутніх юристів є забезпечення відповідальності кожного з суб'єктів за ефективність роботи всієї системи. Дія цього принципу вимагає від кожного з них побачити в функціонуванні системі управління СНД механізм підготовки юриста, якість якої в певних аспектах безпосередньо залежить від конкретних осіб. Окремо роз'яснювати та підкреслювати відповідальність кожного суб'єкта управління має його безпосередній керівник. Сприяють розумінню відповідальності й ті

негативні прецеденти, які мають місце в процесі функціонування СНД та вказують на недостатню сумлінність певних посадовців. Усвідомлення відповідальності суб'єктами управління сприяє також узгодженості їхніх дій.

Черговий принцип окреслює можливість корегування реалізації технології в залежності від стану функціонування СНД студентів. Відповідно до цього принципу окремими суб'єктами має бути забезпечена адекватність їхньої управлінської діяльності стану функціонування всієї системи та реальних навчальних досягнень студентів. Кожний суб'єкт має самостійно приймати рішення про застосування сукупності тих чи інших управлінських модулів.

Зміст четвертого принципу визначає необхідність обов'язкового постійного зворотнього зв'язку між представниками різних рівнів управління. Це забезпечує спроможність системи оперативно реагувати на поточні труднощі, які виникають при реалізації технології.

Останнім принципом є принцип гармонізації управлінських дій щодо впровадження технології та провідних заходів з організації навчального процесу в закладі. Цим підкреслюється, що самостійна навчальна діяльність студентів є невід'ємною складовою загального процесу підготовки фахівця й може бути ефективною тільки в разі, якщо її зміст відповідає етапам підготовки юриста та потребам вивчення окремих навчальних дисциплін.

Висновки за результатами дослідження, перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, у ході дослідження нами встановлені фактори, які обумовлюють необхідність упровадження технології управління самостійною навчальною діяльністю майбутніх юристів у навчальний процес. У роботі визначено кінцевий очікуваний результат впровадження зазначеної технології. Це надало можливість визначити п'ять принципів реалізації технології управління СНД студентів. Результати дослідження є необхідними для набуття навчальним процесом у ВНЗ більшої ефективності через упровадження зазначеної технології, а також наукового спостереження за станом функціонування системи управління СНД майбутніх

юристів з метою її корегування та визначення пропозицій щодо подальшого удосконалення.

Список використаної літератури

1. Афанасьєв М.В., Плоха О.Б. Формування системи управління самостійною роботою студентів // Економіка розвитку: науковий журнал. – Харків : Видавництво Харківського національного економічного університету, 2011. – №1 (57). – С. 89-92.

2. Беляева А.В. Управление самостоятельной работой студентов // Высшее образование в России : научный журнал. – М.: Издательство Московского государственного университета печати, 2003. – № 6. – С. 105-109.

3. Буряк В.К. Самостійна робота як системоутворюючий елемент навчальної діяльності студентів // Вища школа. – 2008. – №5. – С. 10-24.

4. Жуков А.Е., Симоненко А.В. Организация самостоятельной работы студентов в высшей школе. Дидактические средства, технологии, программы : монография / А.Е. Жуков, А.В. Симоненко. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004, – 220 с.

5. Малихін О.В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект: монографія / О. В. Малихін. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2009. – 307 с.

6. Сашак Н.І. Організація самостійної пізнавальної діяльності студентів за умов кредитно-модульної системи навчання // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права ім. Короля Данила Галицького. – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківського ун-ту права ім. Короля Данила Галицького, 2010. – № 2. – С. 117-120.

А.А. Кучерявый

Принципы реализации технологии управления самостоятельной учебной деятельностью будущих юристов

Действенным механизмом модернизации сферы управления самостоятельной учебной деятельностью будущих юристов является внедрение определенной технологии. Исследованы характеристики и пять принципов ее реализации: осознания содержания управленческой деятельности ее субъектами; обеспечения ответственности каждого из них; возможности корректировки реализации технологии; обязательной постоянной обратной связи между представителями разных уровней управления; гармонизации управления самостоятельной работой студентов с основными мероприятиями по организации учебного процесса в высшей школе.

Ключевые слова: *самостоятельная учебная деятельность, будущие юристы, управление, технология, принципы.*

A. Kucheryaviy

The Principles for the Realization of Management Technology of the Future Lawyers' Self-learning Activity

The higher school in Ukraine needs reformation of approaches in the organization of educating of specialists. One of its directions is the development of area of the students' self-learning activity. This fact is typical for the law education, including. The effective mechanism of modernization of the indicated component of the educational process is the introduction of a management system of the future lawyers' self-learning activity using a specific technology. It will give an opportunity to solve problem disparity of higher school's need in providing of high quality of training lawyer to the real state of regulation of his self-learning activity. The objective highly sought of management technology is conditioned by the necessity of harmonization of students' class and self-learning work, the cast of lawyers training in educational institutions of different type to the uniform conditions, a content order by law students' education. The specificity of the management technology by the students' self-learning activity defines its characteristics: objective-target, subject, functional, meaningful and temporary. The management technology has three ways of introduction in an educational process: normative, using of instructions on

initiative of leaders and mixed. These circumstances and characteristics of the management technology by the future lawyers' self-learning activity determine the five principles of its implementation. The first from them is the principle of awareness of all persons in the institute of the management activities' content. The second principle of realization of technology is providing of responsibility of each of persons for efficiency of entire of all system. The next principle determines possibility of correction realization of technology depending on the state of students' self-learning activity. The fourth principle underlines the necessity for constant feedback between representatives of different management levels. The last principle regulates the harmonization of management of future lawyers' self-learning activity in the implementation of a technology process with the basic events of organization of educational process at higher school. The research results can be used by educational institutions in the introduction of management technology of the future lawyers' self-learning activity.

Keywords: *self-learning activity, future lawyers, management, technology, principles.*